

Alueiden komitean lausunto aiheesta ”muutosten ennakointia ja rakenneuudistusta koskeva EU:n laatukehys”

(2015/C 019/11)

Esittelijä	Pavel Branda (CZ, ECR), Rádlon apulaiskaupunginjohtaja
Viiteasiakirja	Tiedonanto – Muutosten ennakointia ja rakenneuudistusta koskeva EU:n laatukehys COM(2013) 882 final

I YLEISTÄ

ALUEIDEN KOMITEA

Merkitys alue- ja paikallistasolle

1. muistuttaa, että rakenneuudistukset ja -muutokset kuuluvat yleisen käsityksen mukaan erottamattomasti talouden luonnolliseen kehitykseen.
2. toteaa, että rakenneuudistusten vaikutukset kohdistuvat merkittävässä määrin aluetasoon. Ne voivat vaikuttaa alueiden rakenteelliseen kehitykseen ja kilpailukykyyn keskipitkällä ja jopa pitkällä aikavälillä. Tästä syystä alueelliset lähestymistavat ovat tarpeen (hajautettu politiikka, jolla vastataan paikallisiin tarpeisiin ja jonka täytäntöönpano pohjautuu tärkeimpien kumppaneiden yhteistyöhön) ⁽¹⁾.
3. muistuttaa, että rakenneuudistukset vaikuttavat erityisen voimakkaasti vähiten kehittyneisiin alueisiin, joiden teollisuusrakenne on tavallisesti vähemmän kilpailukykyinen ja innovatiivinen ja joilla on korkea työttömyys, minkä johdosta tämäntyyppisiin alueisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Kaikkien tärkeimpien kumppaneiden mukaan ottaminen

4. on tästä syystä tyytyväinen siihen, että laatukehyksessä tunnustetaan kaikkien osapuolten – myös alueyhteisöjen – yhteinen vastuu. Komitea huomauttaa, että asia koskee myös paikallisyhteisöjä ja eritoten suuria kaupunkeja, joissa on suurimmat työnantajakeskittymät ja jotka vaikuttavat ratkaisevasti alueen pienempien kaupunkikeskusten taloussuhdanteen määräytymiseen.
5. korostaa, että keskeinen edellytys ehdotettujen lähestymistapojen onnistumiselle on yhteinen hallinnointi. Myös EU:n olisi edistettävä kaikkien keskeisten toimijoiden välisten kumppanuuksien lujittamista. Valtion sekä alue- ja paikallishallinnon koordinoitirooli on myös olennaisen tärkeä, sillä työntekijöiden ja työnantajien näkemykset rakenneuudistusprosesseista poikkeavat usein toisistaan.

Yhteys Eurooppa 2020 -strategian tavoitteisiin

6. katsoo, että Eurooppa 2020 -strategian onnistuminen edellyttää tämänhetkisessä sosioekonomisessa tilanteessa kaiken huomion keskittämistä työllisyyden parantamiseen (työpaikkojen luomiseen ja ylläpitämiseen).

Muutosten ennakkoinnin tärkeys (sisämarkkinat / tarvittavat osaamisalat)

7. pitää erityisen tärkeänä muutosten ennakointia ja kaikkien sidosryhmien kykyä sopeutua muutoksiin. Tähän liittyy kolme osa-alueita:

— Saatetaan valmiiksi EU:n sisämarkkinat ja edistetään työllisyyttä EU:ssa.

⁽¹⁾ Ks. Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätien (Eurofound) tutkimushankkeesta ”Rakenneuudistusten vaikutukset aluetasolla ja niiden seurausten käsittelytavat” laadittu tiivistelmäluonnos. Luonnos esiteltiin lausunnon esittelijän ja keskeisten kumppaneiden keskustelutilaisuudessa 30. kesäkuuta 2014 Brysselissä.

- Autetaan palkansaajia, työnhakijoita ja kaikkia taloudellisia toimijoita hankkimaan työelämässä tarvittavat taidot (muutosten ennakointikyky, itsearvioinnin taito ja luovuus sekä itsenäisyys ja yrittäjähenkisyys) ja täydentämään niitä koko uran ajan.
- Parannetaan työoloja sellaisissa tapauksissa, joissa työsuhteiden epävarmuus ja rakenneuudistukset voivat haitata kilpailukykyä.

Euroopan unionin rooli

8. on tyytyväinen komission alulle panemiin hankkeisiin, joita ovat esimerkiksi Euroopan muutoksenseurantakeskus EMCC ja Euroopan rakenneuudistuksen seurantaväline ERM⁽²⁾, jolla seurataan yritysten rakenneuudistuksia, ja ehdottaa niiden vahvistamista edelleen esimerkiksi paikallis- ja alueviranomaisille erityistilanteissa annettavalla räätälöidyllä neuvonnalla.

9. pitää tervetulleena myös sitä, että Eurofoundin tutkimustoiminnassa keskitytään rakenneuudistusten alueellisiin seurauksiin, sillä säätiö on tämän ansiosta paikannut viime vuosina tehokkaasti tämän alan tiedonpuutetta.

10. pitää myönteisenä, että komissio luettelee tiedonannossaan hyviä käytänteitä, joita se ehdottaa noudatettavan vapaaehtoisesti. Lisäksi komitea kehottaa komissiota kiinnittämään huomiota Euroopan parlamentin ja alueiden komitean kehoitukseen⁽³⁾ tarkistaa lainsäädäntökehystä, joka koskee työntekijöille tiedottamista ja heidän kuulemistaan rakenneuudistuksia ennakoitaessa ja hallinnoitaessa. Komissio toteaa nyt tarkasteltavassa tiedonannossaan itse, että asiassa on tällä hetkellä puutteita.

11. ehdottaa, että komissio tekee yhteistyötä kaikkien asianomaisten osapuolten kanssa arvioidessaan laatukehityksen täytäntöönpanoa ja ottaa tässä prosessissa huomioon myös kussakin jäsenvaltiossa olemassa olevat menettelyt ja kumppaneiden väliset sopimukset.

Toissijaisuusperiaate ja suhteellisuusperiaate

12. panee merkille, että komission esittämälle laatukehitykselle, johon sisältyy suosituksia ja hyviä käytänteitä, joita komissio ehdottaa noudatettavan vapaaehtoisesti, ei ole erityistä oikeusperustaa perussopimuksissa, vaan se on sui generis -tyyppinen oikeudellinen väline, josta ei myöskään nimenomaisesti määrätä perussopimuksissa. Näin ollen komission lähestymistapa ei tarjoa Euroopan parlamentille mahdollisuutta esittää kantaansa tarkoituksenmukaisesti. Koska komission ehdotus kuuluu kuitenkin EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 151 ja 153 artiklan mukaisesti Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden jaetun toimivallan piiriin sosiaalipolitiikan alalla ja koska kokemusten ja parhaiden käytänteiden vaihto EU:n tasolla tuo kiistatonta lisäarvoa, komission ehdotus vaikuttaa noudattavan toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita.

II POLIITTISET SUOSITUKSET

Paikallis- ja alueyhteisöjen rooli muutosten ennakoinnissa

Työpaikka- ja osaamistarpeiden kartoitus

13. korostaa paikallis- ja alueyhteisöjen roolia osaamistarpeiden ennakoimisessa ja soveltamisessa yhteen työmarkkinatarpeiden kanssa⁽⁴⁾ erityisesti koulutusalan toimien ja nuorten yrittäjyyttä tukevien toimien avulla. Jäsenvaltioiden tulisi olla tietoisia tästä tehtävästä ja antaa paikallis- ja alueyhteisöjen käyttöön oikeanlaiset resurssit, jotta voidaan helpottaa nuorten siirtymistä koulutuksesta työelämään, sillä paikallis- ja alueyhteisöt ovat usein vastuussa palvelujen tarjoamisesta perus- ja ammattikoulutuksen sekä työllisyyden aloilla⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Ks. esimerkiksi Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiön Eurofoundin tietokanta rakenneuudistusten tukivälineistä, joka sisältää tietoa Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Norjan toteuttamista toimenpiteistä.

⁽³⁾ Ks. AK:n päätöslauselma "Euroopan komission lainsäädäntö- ja työohjelmaan perustuvat alueiden komitean poliittiset painopistealat vuodeksi 2014", kohta 12 (RESOL-V-009, 29.11.2013) ja AK:n lausunto "CARS 2020", kohta 29 (ECOS-V-038, esittelijä Christian Buchmann (AT, EPP), 8.10.2013).

⁽⁴⁾ Eurooppa 2020 -seurantafoorumin kyselytutkimuksessa, jossa arvioitiin lippulaivahanketta "Uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelma", suurin osa kyselyyn vastanneista paikallis- ja alueyhteisöistä katsoi talouskriisin vauhdittaneen rakennemuutoksia työmarkkinoilla, lisänneen työttömyyttä ja pahentaneen työnhakijoiden osaamisalojen ja työnantajien tarpeiden välistä epäsuhtaa.

⁽⁵⁾ Lausunto aiheesta "Harjoittelun laatuvaatimukset" (COR-2014-00111).

Liikkuvuuden edistäminen

14. korostaa jälleen, että ammatillinen liikkuvuus sekä tarjonnan ja kysynnän yhteensovittaminen paikallistason työmarkkinoilla ovat asioita, joilla on ratkaiseva merkitys rakennemuutosprosessien tehokkuuden kannalta. Työntekijöiden liikkuvuutta olisi edistettävä tarjoamalla yksilöllisiä työnvälityspalveluja, ammatillisia harjoittelujaksoja sekä koulutusta, jonka tavoitteena on varmistaa kykyjen sovittaminen työmarkkinoiden tarpeisiin⁽⁶⁾. Tämä koskee ennen kaikkea erityisryhmiä, joiden ongelmana on pitkäaikaistyöttömyys (nuoret, vähän koulutetut, ikäihmiset, maahanmuuttajat ja vammaiset).

15. painottaa, että raja-alueilla on tärkeää helpottaa työntekijöiden todellista liikkumista rajojen yli raivaamalla työoikeuteen ja sosiaaliturvaan liittyviä esteitä niin, että poistetaan veroesteitä ja mahdollistetaan työttömyyskorvausten ja eläkeoikeuksien siirtäminen⁽⁷⁾. Paikallis- ja alueviranomaisilla voi olla tärkeä rooli myös EURES-palveluja tai muita rajatylittäviä rakenteita hyödyntävien, työmatkallaan rajan ylittävien työntekijöiden neuvonnan alalla⁽⁸⁾.

16. suosittelee, että paikallisviranomaiset tiivistävät yhteistyötään paikallisten ja alueellisten työmarkkinoiden avoimiin työpaikkoihin liittyvän tiedonvaihdon alalla. Yhteiset toimet henkilöiden liikkuvuuden ja työmarkkinatietojen vaihtamisen edistämiseksi voisivat parantaa työllisyyttä ammattialoilla, minne haetaan työntekijöitä ja mihin ei ole koulutusta paikallisilla tai alueellisilla työmarkkinoilla.

Alueellisen talouden sopeutumisen edistäminen

17. suhtautuu myönteisesti Euroopan komission tammikuussa 2014 esittämään tiedonantoon ”Kohti Euroopan teollista renessanssia” (COM(2014) 14) ja pyytää komissiota sisällyttämään muutosten ennakkoinnin ja rakenneuudistuksen hallinnoinnin aktiivisiksi toimenpiteiksi, joilla tuetaan laajempaa eurooppalaista teollisuuspolitiikkaa. Rakennemuutokset vaikuttavat teollisuuteen alueilla ja kaupungeissa. Komitea katsoo näin ollen, että rakennemuutoksista käytävässä keskustelussa olisi aina tarkasteltava teollisuus- ja aluepolitiikkojen roolia näiden muutosten ennakkoinnissa.

18. painottaa paikallis- ja alueviranomaisten roolia EU:n rakennerahastojen, kuten ESR:n ja EAKR:n sekä Euroopan globalisaatiorahaston, hyödyntämisessä asianomaisilla alueilla laadukkaiden työpaikkojen luomiseksi ja sosiaalisesti osallistavien muutosten edistämiseksi. On tarpeen varmistaa, että muutosten ennakkointiin ja rakenneuudistuksiin liittyvien toimenpiteiden rahoitus saadaan monista eri lähteistä, jotta rahoituksen jatkuvuus on turvattu.

19. korostaa älykkääseen erikoistumiseen perustuvien tutkimus- ja innovaatiostrategioiden (RIS3) merkitystä alueille niiden priorisoimien muutosten mahdollistajina. RIS3 on luonteeltaan ennen kaikkea talouselämän muutoksiin kohdistuva prosessi, jonka avulla alue saa käyttöönsä parasta mahdollista innovaatio-osaamista ja parhaat mahdolliset yhteistyökumppanit. RIS3-prosesseissa korostuva eurooppalainen yhteistyö tuo merkittävää lisäarvoa rakennemuutosten toteuttamiseen.

Paikallis- ja alueyhteisöjen rooli rakenneuudistusprosessien hallinnoinnissa

Kumppanuuksjärjestelyjen edistäminen

20. katsoo, että paikallis- ja alueyhteisöjen tärkein tehtävä rakenneuudistusten alalla on sidosryhmien koordinointi. Pysyvät koordinoitirakenteet ovat osoittautuneet käytännössä nopean ja tehokkaan reagoinnin keskeiseksi edellytykseksi aluetasolla.

⁽⁶⁾ Alueiden komitean suuntaa-antava lausunto aiheesta ”Kuntien ja alueiden rakenneuudistusstrategioiden menestystekijät” (CdR 340/2006 fin).

⁽⁷⁾ ”Paikallis- ja alueviranomaisten rooli edistettäessä kasvua ja vahvistettaessa työpaikkojen luomista” (CdR1186-2012_00_00_TRA_AC).

⁽⁸⁾ Eurooppa 2020 -strategian väliarviointia kuntien ja alueiden näkökulmasta käsitteeseen kyselyyn annetuista vastauksista 87 prosentissa todettiin, että rajatylittävät suhteet on syytä ottaa huomioon ja että strategioissa (myös tavoitteiden asettelussa) on luotava yhteyksiä alueiden välille niiden maantieteellisen läheisyyden tai niiden välisten siteiden perusteella.

21. kannattaa ETSK:n suositusta, jonka mukaan ”komission poliittisten toimien ja yksiköiden, virastojen ja lukuisten seurantaelinten välistä koordinoitua ja yhteistyötä tiivistetään Euroopan tasolla, jotta rakennemuutosprosessissa olevien yritysten valintoja voidaan tukea yhtenäisesti ja johdonmukaisesti. Erityisesti pk-yrityksille ja mikroyrityksille tulee tarjota asianmukaisia ja erityisiä tuki- ja neuvontajärjestelmiä, jotta ne kykenevät ennakoimaan rakennemuutoksia.”⁽⁹⁾

Bryssel 3. joulukuuta 2014

*Alueiden komitean
puheenjohtaja*

Michel LEBRUN

⁽⁹⁾ ”Rakennemuutos ja muutosten ennakointi: mitä viimeaikaisista kokemuksista on opittu?” (asiakokonaisuus CCMI/102, CESE 1591/2012).